

Universitätsbibliothek Paderborn

Marii Mercatoris S. Augustino Æqualis Opera Quæcumque Extant

[Complectens Ea Quæ Ad Hæresim Nestorianam Spectant]

Marius <Mercator>

Parisiis, 1673

Sermo Quartus Nestorii De Incarnatione, qui primus atque extemporalis
adversus Procli orationem panegyricam in virginem Theotokon.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14215

HOMILIA PROCLI

debet ergo a Græcis olim mense Decembri celebrato, neque certam esse, quod eo loci confecimus; neque, ut esset, valere satis ad difficultatem tollendam, siquidem historie ratio vetat, ne panegyricus sermo Procli in aliud tempus differatur.

*Quo argu-
mento.*

*In INCARNATIONEM, &c.] Nestorius in suo impietatis sermone nefarie multa pro-
tulerat, sed hæc præfertim quinque. Beatam
Virginem non esse θεόν, id est, Deum non
peperisse. Purum fuisse hominem, quem Vir-
go peperit, nec a creatura gigi posse crea-
torem. Spiritum sanctum creasse templum,
quod Verbum inhabitaret. Deum non posse
vere dici passum aut mortuum. Θεόν de-
fensores mysterium divinae Incarnationis ri-
dendum gentilibus traducere, Arianisque ar-
ma suppeditare adversus catholicos.*

*Hæc omnia perstringit Proclus, triaque
in contrarium dogmata demonstrat: nempe
qui genitus est a Virgine, purum non esse
hominem, sed vere Deum; Deum vere passum
ac mortuum; beatam Virginem proprie θεόν
appellantam. Quartum quiddam obiter
attigit, quod tamen Nestorius bilem vehe-
menter accedit, ut id postmodum, qua da-
ta occasione acriter oppugnaret, pontificem
nostrum vere esse Deum.*

*Quo interpre-
te.*

*INTERPRETE, UT QUIDEM VIDE-
TUR, MARIO MERCATORE.] Cur ita
videatur, contra opinionem nonnullorum
versionem orationis tribuentum Dionysio
Exiguo, facit primo, quod cum nemo veter-
is hujus versionis auctorem crediderit Dio-
nygium Exiguum, ante Vincentium Richar-*

dum, qui nuper edidit in lucem omnia Procli
opera, & eruditum Labbeum, qui Richardo
consensit; vterque tamen non vehementer id af-
firmet, sed ille, fortassis ita rem se habere dicat;

iste Vincentii dictum præstare noluerit, de Dio-
nycio contentus scribere in hæc verba:

*Ab eodem In lib. de scriptis
auctore ex Græco redditæ dicitur oratio Procli de
laudibus Virginis. Facit deinde, quod Richardi*

scriptis.

*ratio ex stylo petita, illud ipsum evertat, propter
quod stabilendum assertur: neque enim idem est,*

*quod aiebat, veteris interpres, ac Dionysii fly-
lus, licet virtusque dictio hinc humilis, hinc negle-
cta sit; potest enim videri id affectasse interpres,*

*ut tanto sincerius auctoris sensum exprimeret,
quanto minus a phrasi Græca recederet, quod*

*Mercator in re simili de se proficeret. Facit deni-
que, quod cum in antiquiscodicibus manuscriptis,*

varios Nest.

*& in Vaticano maxime, unde exscriptis Richar-
dus, ignotus dicatur, relinquunt locus conjectu-
rae.*

*Quoniam igitur isthac versio non abhorret a
ratione interpretandi, quam Mercator fecutus est*

*in vertendis de verbo, vt ait, ad verbum Nesto-
rii & Cyrilli scriptis Græcis, non improbabiliter*

credi potest hujus versionis auctor. Fides augeri

*potest, vel ex eo, quod si minus Mercator Procli
orationem Latinitate donasset, peccasset procul*

*dubio in consilium, quo voluit blasphemia Ne-
storii a fidelibus lingua sua fratribus cognosci &
viri.*

*Intelligi enim vix ac ne vix quidem po-
tuerint, que quanto quintovis sermones con-
sistent, imo & sequentibus; quæque in ipsis*

Cyrilli epistolis, & aliis in libris, nisi perspecta

*Procli, in quem vnum maxime Nestorius spe-
tabat, oratione: his enim omnibus vel una, vel*

maxime, argumentum præbuit.

*In pref. ad
varios Nest.*

Vatic. cod.

manuscriptis

235.

In lib. de scriptis
eiusdem. verba
Dionysii.

1

2003

SERMO QUARTUS NESTORII

DE INCARNATIONE,

qui primus atque extemporalis adversus Procli orationem
panegyricam in virginem Θεοτόκον.

I.
Exordium a
pietate popu-
lorum erga
beatam Vir-
ginem.

Compendio-
sum totius
sermonis ar-
gumentum
contra duas
nativitates
Christi, qua-
rum in altera
fine matre est,
vt plasmator;
in altera fine
parte, vt plas-
matus,
Orat pater.
num. 4.

II.
Arguit illud
Procli: *Natus*

MATORES Christi popu-
los plausus his conferre,
qui pro beata Maria im-
pendunt sermonis officium,
non est mirandum: hoc
ipsum enim quod templum facta est
dominicae carnis, excedit omne quod
est laude dignissimum. Sed in illud ve-
stra amabilitas debet intendere, ne cum
plusquam oportet aut decet, circa illius
beatæ honorem, laudemque versamur,
dignitatem Dei Verbi confundere vi-
deamus, bis eum faciendo generatum.
Et ut rem intelligatis, simpliciore
sermone fungamur, vt amurque eloquio
omnibus ad capiendum facilissimo, ne
auditorum quod dicitur excedat audi-
tum.

Qui Deum simpliciter dicit de Maria
natum, primo omnium nobilitatem

gentibus prostruit dogmatis, atque expo-
nens in medium, vituperandum id ride-
nendumque proponit; statim enim paganus cum
reprehensione accipiens, quia de Maria Deus
est natus, inferet adversus christianum: ne-
cessario enim qui dicit simpliciter de Maria
natum Deum, & non illum, qui natus est,
conjunctione duarum naturarum, divinæ
scilicet & humanæ, Deum esse reputaverit,
audit: Ego natus & mortuum Deum &
sepultum adorare non quoce. Liquida autem
divisio dogmatis ista est: Qui natus est, & per
partes incrementorum temporibus eguit, &
mensibus legitimis portatus in ventre est,
hic humanam habet naturam, sed Deo sanc-
conjunctorum.

Aliud est autem dicere, quia nato de
Maria conjunctus erat Deus ille, qui est
Verbum Patris, quod est liquidissimum ac
firmum atque irreprehensibile gentilibus; &

est ex muliere

Dens.

Num. 2.

*Quasi genili-
bus doc-
myf. in
Incarnationis
ridetur*

proprietate.

III.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IN INCARNATIONEM VERBI.

27

aliud, quia ipsa divinitas indiguit nativitate in membris decurrente: Verbum enim Deus temporum est opifex, non in tempore fabricatus.

IV. Divisionem igitur super hoc præcedentis magistri valde sum admiratus dicentes: *Qui ex malere natus est, nec Deus natus, nec parus homo;* quia neque Deum oportet dicere nude, & vtcumque generatum: nemo enim, qui se est antiquior, generat; nec iterum humanitatem nudam esse, profundum est, sed humanitatem conjunctam Deo, esse generata.

V. In illud attractos vos esse volo, qui estis intenti examinatores religionis; (hanc enim & de vobis, quam de Antiochenis, habeo opinionem) in illud ergo, ut dicemus, attractos vos esse volo, *quia Deus pontifex factus est,* ferre non possum: si enim Deus opifex & pontifex est, cuius a pontificibus legatio exhibenda est?

VI. Hec ad vestram dilectionem fermocatur: natus sum, & dicerem plura, nisi hoc subtraffset animum meum, quod Ecclesia doctoribus video contraria disputare.

Volo igitur vos perspicaces esse in examinandis dogmatibus, & neque suscepimus humanitatem a Deo Verbo confundere, neque hominem nudum eum, qui natus est dicere; sed nec Deum Verbum contemporatum, vel commixtum propriam amissione essentiam.

Propterea enim, discipulis in stupore constitutis, tempore quo sublevatur in celum, & apud se quantum arbitrandum est, hoc reputantibus: putasne resoluta est humana natura? putatis in celis in eadem essentia permanet? Et eis de hac visione stupentibus advenientes Angeli dicebant: *Hic Jesus qui videtur, hic qui mensum incrementis indigui, hic qui mortuus est, hic qui crucem pertulit, sic veniet quemadmodum vidistis cum ascenderem in celum.* Et iterum beatus Paulus in Actibus Apostolorum: *in viro, inquit, in quo decrevit Deus judicare orbem terre, sicut prestant omnibus, suscitans eum a mortuis.* Nunquid Verbum Deus surrexit a mortuis? Si autem vivificator mortificatus est, quis erit qui conferat vitam?

VIII. Prater hoc & Arianis hinc valde reprehensibilem sumus; si enim vtcumque natum Deum Verbum & simpliciter nominemus, vide ex hoc quid conficiatur. Dicis simpliciter: Deus est qui natus est de Maria; statim hereticus infert reprehendens: Ergo immerito nos arguitis, filium minorem patre & creatum dicentes; quoniam apud vos etiam hoc in confessione est, inquit, Verbum Deum esse, qui natus est de Maria.

IX. Audi, quæ idem Deus Verbum de se

ipse testatur: *Eantes renuntiate fratribus Abutitur veritas: Vado ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Denique meum, & Deum vestrum.* Sed cum hoc diceret, qui natus est de beata Maria, humanitate quidem nobis consubstantialis erat; in eo autem quod conjunctus Deo, nolra erat longe, quia Deus, substantia melior.

Tunc illorum blasphemia liberaberis: **X.** & facile ac breviter sacramentum religiosis edices hoc modo: Alius quidem Deus Verbum est, qui erat in templo, quod operatus est Spiritus, & aliud templum præter habitatem Deum. Templi est morte dissolvi; inhabitans autem templum, id ut resusciteret, proprium est. Non hic meus sermo, sed vox est Domini: *Solveite iordanem, v. 19.* templum, inquit, hoc, & in triduo suscitabo illud.

XI. Conjunctionis igitur confiteamur unitatem, naturas autem & substancialias duplices, alioquin inveniatur Verbum esse sancti Spiritus creatura: quid enim ait Evangelista? *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* Quod si Verbum Deus nudus ac solus erat, qui natus est, nec, quod dicit Evangelista, Spiritus creavit illius templum in beata Maria, inveniatur Deus Verbum sancti Spiritus opificium.

Fugiamus itaque hujus confusionis erorem: Dominum nostrum Christum, secundum naturam, duplicum dicamus; secundum quod est Filius, unum.

Ego autem quibusdam mihi & illud renuntiantibus, cum laetitia sapius risi, inquit, *Purgat se clementine confessio cum Photino.* inquit, Episcopus, quæ Photini sunt, sapit, ne scientes neque que loquantur, neque de quibus affirmant: hoc enim quod a me dicitur, Photini everbio inveniatur. Photini enim sensus a partu Mariae Verbo Deo dat principium, me dicente Verbum Deum semper existere ante secula.

XII. Ad illos mihi quidem proverbialis sermo sufficiat: *Noli respondere imprudenti secundum imprudentiam eys.* Vos autem volo perspicaces examinatores dogmatum, neque plausibus vti, neque attrahi sermonis illecebra, neque dogmatum aliquid, examinationaque rationem novitatis praefumponem putare, sed veritatis eam magis gloriam judicare.

XIII. *Extemporalis, &c.] Facultate dicendi Quo tempore ex tempore valuisse Nestorium, testatur Socrates; quamque ostentasse, ex sermone quarto in Pelagianos constat, dixisse vero in prælatu, sermo tuus demonstrat, & haec maxime verba: Divisionem super hac præcedens magistri valde sum admiratus, &c.* Hac enim appellatione precedens magistri, significati solebat is, cuius sermonem exciperent præsidentes Episcopi. Ita Nestorius sermone penultimo: *Dulcem nobis precedens doctorem caritatis mensam apposuit, &c.*

D ii

28 HOMILIA PROCLI IN INCARNATIONEM VERBI.

Et sermone quarto aduersus Pelagianos: *In alium sermonem lingua percurrente, reprimis nostrum meorum precedens magister memor submonuit, &c.* Ita Cyrilus post orationem Pauli Eusebii: *Huius vocis aquam ex fave fonte, doctoris, inquit, qui ante nos diffundit, &c.* Ita alii, quos superfluum confere.

roci repente
enso prima. **TEMPLUM FACTA EST DOMINICA CARNIS.**] Intendit in sententiam Procli, cum Virginem allequeretur, exclamans: *O templum, in quo factus est sacerdos!* eamque corrigeret nixit, breviter innuit, beatam Virginem ea tantum ratione templum esse, et illud quidem singulariter sacerdotum, quatenus dominicum carnem, qua nihil creatum sanctius, continuit.

Secunda. **BIS SUM FACIENDO GENERATUM,** &c.] Mirum quantum inventus est Nestorius in duos Christi ortus: aeternum unum ex Pare, qua Verbum est; alterum temporalem ex matre, qua homo. Unde exatius vehementer in Eusebium publice objiciens, utriusque distinctione omnes ejus argumenta dissolvi. Vide notas ad secundum sermonem.

Tertia. **SIMPLICIORE SERMONE FUNGAMUR,** &c.] Singillariter obscuritatem orationis a Proculo dicit, quae vix ac ne vix quidem potuit ab auditoribus nisi paucis, tisque doctioribus capi, propter grandiloquentiam, ut ita loquaris, sententiarum brevitatem, & admirabilis, quibus abundat, metaphoras, ac alias similes figurae dictio, quae quanto perstringere solent delectabilius animos, cum dicuntur, vel leguntur, tanto facilius mentis suspenstio, ac velut attacione intelligentiam fugiunt.

Quarta.
Num. 3. **PRAECEDENTIS MAGISTRIS,** &c.] Procli scilicet, cuius sunt haec verba: *Natus est ex muliere Deus, sed non nudus; & natus est homo, sed non parvus; & natus est veteris peccati portam, portam salutis ostendit; ubi enim serpens per inobedientiam venenum effudit, ibi Verbum per obedientiam ingredientis templum vivifice plasmativit. Vnde primus peccati discipulus Cain emer- sit, inde generis nostri liberator Christus sine semine pulsulavit: non erubuit amator hominum mulieribus partus.*

Quinta.
Epist. 1. ad S. Celest. **NEMO ENIM, QUI SE EST ANTI-** quior, parit.] Idem argumentum adhuc scribens ad sanctum Celestinum. Ferri tamen potest hoc vocabulum *parere*, propter ipsam considerationem, & quod solum nominatur de Virgine hoc verbum, propter inseparabile templum Dei Verbi ex ipso, non quia ipsa sit mater Dei Verbi: **NEMO ENIM ANTIQUOREM SE PARIT.**

Inde Cessianus excerptum sententiam, quam acrier refellit. Neque enim opinor sermonem hunc ad Celestinum a Nestorio missum fuisse, cum extemporalis foret, minorisque proinde momenti, eti misus foret, Cessianoque communicatus: ex eo utique plura sibi refutanda sumpsisset, quippe aliis, quae refellit, pejora.

DEUS FACTUS EST SACERDOS, &c.] Haec verba sunt Procli, ut dictum est: *O viere, in quo communis libertatis cautio comparsa est! O venter, in quo contra mortem fabricata sunt arma! O area, in qua natura agricola Christus, sicut spica, sine semine pulsulavit! O templum, in quo Deus factus est sacerdos, non naturam comutans, sed cum, qui secundum ordinem Melchizi-*

fede[m] propter miserationem induitus est!

DOCTORIBUS ECCLESIE.] Eos intelligit absque dubio, qui in Ecclesia populum docebant, qualis & ipse fuerat Antiochiae, priusquam assumetur in Episcopum Constantinopolitanum, qualis & era Proclus, in quem declamat. Hinc autem colligere licet, quantum disceantur a Nestorio de Incarnatione dominica illustriores presbyteri Constantinopolitanæ Ecclesie, quod etiam constat, tum ex Celestini Cyrilli epistolis, tum ex eorumdem Constantinopolitanorum, five clericorum epistolis ad diversos, five monachorum apud Imperatorem querela, quanquam non est improbatum, Nestorium respexit quoque antiquiores Patres Ecclesie, a quibus cum dissentire obieceraat Eusebius in oblatione, Eustathiumque Antiochenæ Ecclesie antistitem nominatum laudarat, allato ipsius luculentu testimonio.

HOMINEM NUDUM, &c.] Respicit ad verba Procli: *in qua uocis est nuda Deus est purus, & adhuc est purus.* Ex muliere natus est non Deus nudus, neque purus homo. *O natus est purus, & adhuc est purus, & Iesus.* Qui nos redemit, o Judæe, non est purus homo. Et, *ad hanc uocem patrum in ioga. Deus purus mundus in natus.* Purus homo salvare non potuit; Deus nudus patinon poterat.

DEUS EST QUI NATUS EST.] Iterum Odrys vexat dictum Procli, nitorumque ostendere non minus Ariensis, quam gentilibus mysterium Incarnationis a Proculo irridendum proponi.

ERGO, &c.] Aliqua desiderabantur ad faciendum sensum, que suppetri posse viva sunt hunc in modum: ergo immixto nos arguitis Filium minorem Patre & creatum dicentes, quoniam apud nos, &c. Quiddam enim simile habet ipse Nestorius sermone tertio, cum catholicos Incarnationis defensores Ariensis in eo pejus sentire dicit, quod Ariani solo Deo Patre minorem facerent Filium; catholici matre creatione recentiores.

ALIUS QUIDDEM, &c.] Alludit ad haec verba Procli: *Si alius est Christus, & alius Deus.* **Verbum, jam non trinitas in divinis, sed quaternarius est.**

IN TEMPOLO QUOD OPERATUS EST, Decima. &c.] Proclus. *Vbi serpens per inobedientiam ue-* Parte 1. *nenum effudit; ibi Verbum per obedientiam in-* gredens templum vivifice plasmativit. Iis contradixit Nestorius, quia Proclus antea contradixit istis a Nestorio prolatis: *Non creavit Deum Serm. 1. num. Verbum Spiritus sanctus, sed Deo Verbo templum 7.* **fa-** *pericatus est, quod habebat, ex Virgine.*

EPISCOPUS, QUA PHOTINI, &c.] Eti Defendit & obiciebatur maxime consensu cum Paulo Sa- Nestorius. mosafeno, ut ex oblatione Eusebii constat; Photini tamen memint, cuius ut erat recentior, invidiosiorque memoria, ita societas obiecta vehementius vrebatur. Objecta vero est primum, quod ex veterum monumentis scripiqueat a Mario Mercatore in epistola, quam sparbit in epib. ipsam. vulgo ex tempore, quo oblationem Eusebium proposuit.

NEQUE PLAUSTRIBUS UTI, &c.] Reprehendit iterum plausus Procli factos, & admirabilem panegyricam orationis elegantiam, qua mirum in modum captus populus dicens acclamarat, ad invidiam Nestorii.